

Etusivu>Lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö>Kansallinen lainsäädäntö

Kansallinen lainsäädäntö

Portugali

Tällä sivulla on tietoa Portugalin oikeusjärjestelmästä.

1. Oikeuslähteet

Perinteisesti Portugalissa on pidetty oikeuslähteinä seuraavia:

perustuslait, jotka koostuvat Portugalin perustuslaista (*Constituição da República*) sekä sitä täydentävistä ja muuttavista säädöksistä; yleisen tai yhteisen kansainvälisen oikeuden säännöt ja periaatteet; asianmukaisesti ratifioitujen tai hyväksytyjen kansainvälisten yleissopimusten määräykset; niiden kansainvälisten organisaatioiden toimivaltaisten elinten antamat säännöt, joiden jäsen Portugali on, jos tämä on vahvistettu organisaatioiden perustamissopimuksissa; Euroopan unionin perussopimusten määräykset ja EU:n toimielinten toimivaltuuksiensa mukaisesti antamat säännökset (Portugalin perustuslain 8 §); tavanomaiset lait, jotka käsittävät parlamentin (*Assembleia da República*) antamat lait (*lei*), hallituksen antamat lain tasoiset asetukset (*decreto-lei*) sekä Azoreiden ja Madeiran autonomisten alueiden parlamenttien antamat alueelliset säädökset (*decreto legislativo regional*); lakeja oikeusvaikutuksiltaan vastaavat instrumentit, kuten kansainvälisten yleissopimusten, perussopimusten tai sopimusten hyväksymistä koskevat säädökset, perustuslakituomioistuimen (*Tribunal Constitucional*) tekemät velvoittavat päätökset, joilla oikeussääntö julistetaan peruslain vastaiseksi tai laittomaksi, yleiset työehtosopimukset ja muut työmarkkinasuhteita sääntelevät yleiset instrumentit; määräykset eli normihierarkiassa lakeja alemmalle tasolle sijoittuvat sääntelyinstrumentit (*regulamento*), joiden tarkoituksena on täydentää yksityiskohtaisesti lakeja niiden soveltamisen tai täytäntöönpanon mahdollistamiseksi. Tällaisia instrumentteja ovat *decreto regulamentar*, *regulamento*, *decreto*, *decreto regulamentar regional*, *resolução*, *regimento*, *portaria*, *despacho normativo*, *regulamento policial dos governadores civis*, *postura* ja *regulamento autárquico* (erityyppiset viranomaisten määräykset, alueelliset määräykset, päätöslauselmat, säännöt, ministeriöiden päätökset, täytäntöönpanomääräykset, poliisilaitosta koskevat määräykset sekä kunnalliset ohjeet ja määräykset).

2. Täydentävät oikeuslähteet

Portugalissa on erilaisia näkemyksiä siitä, miten velvoittavia valtion poliittisen lainsäädäntövallan kautta syntyvän kirjoitetun lain ulkopuoliset normit ovat ja mitkä niistä voidaan hyväksyä täydentäviksi oikeuslähteiksi. Mielipide-erot johtuvat siitä, että jotkut katsovat oikeuslähteiden tarjoavan välineitä oikeussääntöjen luomiseen, toisten mielestä oikeuslähteet ovat kanavia, joiden välityksellä oikeussäännöt ilmenevät, ja eräiden mukaan oikeuslähteet ovat molempia näistä. Toisinaan suorat ja välilliset oikeuslähteet erotetaan toisistaan, jolloin voidaan välttää erilaisista lähestymistavoista aiheutuvia ongelmia. Täydentävinä oikeuslähteinä pidetään yleensä seuraavia:

Maan tapa (*costume*), jolla tarkoitetaan yleisesti pakolliseksi katsotun käytännön toistuvaa ja tavanomaista valitsemista. Maan tapaa voidaan pitää oikeuslähteenä vain määrätyillä aloilla. Maan tavan perusteella muodostettuja sääntöjä sovelletaan kansainvälisen julkisoikeuden (esim. itsenäisten valtioiden immunitteettiperiaate), kansainvälisen yksityisoikeuden ja hallinto-oikeuden alalla.

Oikeuskäytäntö (*jurisprudência*), jolla tarkoitetaan tuomioistuinten tuomioista ja päätöksistä johdettuja periaatteita. Kaikki eivät kuitenkaan pidä oikeuskäytäntöä varsinaisena oikeuslähteenä, vaan merkityksellisenä pidetään oikeuskäytännön tehtävää lain säännösten sisällön tulkitsemisessa.

Oikeuskäytännön katsotaan tarjoavan tulkintaongelmiin ratkaisuja, joita voidaan noudattaa muissa tilanteissa loogisten ja teknisten perustelujen sovellettavuuden mukaan. Toisinaan tähän ryhmään luetaan yksittäistapauksissa annettujen tuomioiden lisäksi myös muut tuomioistuinten lainvoimaiset määräykset (perustuslakituomioistuimen yleisesti velvoittavat päätökset), sillä niiden katsotaan olevan osa objektiivista oikeutta.

Oikeudenmukaisuusperiaate (*equidade*), jonka mukaan tuomioistuimilla on valtuudet laatia niiden käsiteltäväksi saatetuissa yksittäistapauksissa tulkintasääntöjä, joissa otetaan tapauksen ominaispiirteet huomioon. Lähtökohtana ovat yleiset oikeusperiaatteet ja tuomarin juridis-eettiset arvot. ”Tuomioistuimet voivat ratkaista asian oikeudenmukaisuusperiaatteen perusteella vain silloin, kun a) tämä sallitaan lainsäädännössä; b) osapuolet sopivat asiasta ja asiassa voi valittaa ylempään oikeusasteeseen; c) osapuolet ovat aikaisemmin sopineet oikeudenmukaisuusperiaatteen soveltamisesta” (siviililain (*Código Civil*) 4 §).

Käytännöt (*uso*), joilla tarkoitetaan toistuvia toimintatapoja, joita ei pidetä pakollisina mutta jotka ovat oikeussuhteiden kannalta tärkeitä periaatteita esimerkiksi oikeustoimien yhdistämisen alalla ja erityisesti liiketoiminnassa. Tuomioistuimet voivat ottaa vakiintuneet käytännöt huomioon silloin, kun tämä sallitaan laissa ja ”kun se ei ole vastoin vilpittömän mielen periaatteita” (siviililain 3 §). Käytännöt eivät siis synnytä itsessään uusia oikeuslähteitä, ja tämän vuoksi monet eivät pidä niitä varsinaisina oikeuslähteinä.

Oikeustiede (*doutrina*), jolla tarkoitetaan oikeuskirjallisuudessa esitettyjä oikeusoppineiden näkemyksiä. Oikeustiedettä ei pitäisi katsoa varsinaiseksi oikeuslähteeksi, vaikka sillä onkin merkitystä oikeusalan tieteellisen ja teknisen kehityksen kannalta ja vahva vaikutus oikeussäännösten tulkitusjoihin ja soveltajiin.

3. Oikeuslähteiden välinen hierarkia

Oikeuslähteiden välisellä hierarkialla tarkoitetaan eri oikeussääntöjen suhteellista painoarvoa tai niiden velvoittavuusjärjestystä vahvasti velvoittavista vähemmän velvoittaviin oikeuslähteisiin.

Toisinaan katsotaan, että hierarkiasta voidaan puhua vain oikeussääntöjen laatimistavan yhteydessä. Tällöin hierarkian ei katsota perustuvan oikeussääntöjen suhteelliseen painoarvoon ja asemaan, vaan niiden synty- tai laatimistapaan.

Käsitteen tulkinnasta riippumatta oikeussäännöt on kuitenkin mahdollista asettaa etusijajärjestykseen.

Kohdassa 1 mainittujen oikeuslähteiden välinen normihierarkia on seuraava:

perustuslaki ja sitä täydentävät tai muuttavat säädökset;

yleisen tai yhteisen kansainvälisen oikeuden oikeussäännöt ja periaatteet sekä kansainväliset yleissopimukset (ts. kaikki kohdassa 1 b mainitut instrumentit);
lait ja lain tasoiset asetukset

alueelliset oikeussäännöt

lakeja oikeusvaikutuksiltaan vastaavat instrumentit

määräykset.

4. Kansainvälisten veloitteiden voimaantulo Portugalissa

Kansainväliset instrumentit saatetaan Portugalin lainsäädännön osaksi seuraavien perustuslain 8 §:ään sisältyvien periaatteiden mukaisesti:

Yleisen kansainvälisen oikeuden oikeussäännöt ja periaatteet muodostavat olennaisen osan Portugalin oikeutta.

Asianmukaisesti ratifioitujen tai hyväksytyjen kansainvälisten yleissopimusten määräykset tulevat voimaan kansallisessa oikeudessa niiden virallisen julkaisemisen jälkeen. Ne ovat voimassa niin kauan kuin ne sitovat kansainvälisesti Portugalin valtiota.

Niiden kansainvälisten organisaatioiden toimivaltaisten elinten vahvistamat säännöt, joiden jäsen Portugali on, ovat suoraan voimassa kansallisessa oikeudessa, jos niiden perustamissopimuksissa on näin määrätty.

Euroopan unionin perussopimusten määräykset ja sen toimielinten toimivaltuuksiensa mukaisesti antamat säännökset tulevat voimaan Portugalissa EU:n oikeudessa määriteltyjen edellytysten ja oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti.

5. Oikeussääntöjen antamiseen toimivaltaiset viranomaiset

Toimivalta oikeussääntöjen antamiseen on parlamentilla, hallituksella, Azoreiden ja Madeiran aluehallituksilla ja -parlamenteilla, paikallisviranomaisilla ja tietyillä hallintoviranomaisilla.

6. Säättämismenettely

Säättämismenettely vaihtelee sen perusteella, mikä taho vastaa oikeussäännön antamisesta. Erityyppisiä oikeussääntöjä laaditaan siis erilaisin menettelyin. Seuraavassa kuvaillaan kahta keskeisintä oikeussääntöjen säättämismenettelyä.

Monivaiheisin säättämismenettely käydään parlamentissa, ja se muodostuu lyhyesti esitettynä seuraavista vaiheista:

Lainsäädäntöaloite: aloiteoikeus on "kansanedustajilla, valiokunnilla ja hallituksella sekä lakisääteisten ehtojen täytyessä äänioikeutettujen kansalaisten ryhmillä; autonomisilla alueilla aloiteoikeutta käyttävät niiden alueparlamentit" (perustuslain 167 §:n 1 momentti).

Alustava hyväksyminen, julkaisu, kirjaaminen, numerointi ja arviointi: tässä vaiheessa tarkastellaan ehdotuksen mahdollisuuksia tulla hyväksytyksi, ehdotus julkaistaan parlamentin virallisessa lehdessä (*Diário da Assembleia da República*) ja ehdotuksen sisältöä käsitellään ja arvioidaan.

Keskustelu ja hyväksyminen: tässä vaiheessa keskustellaan sekä ehdotuksen yleisestä sisällöstä että yksityiskohdista, äänestetään ehdotuksen yleisestä hyväksymisestä, sen yksityiskohtien hyväksymisestä ja lopuksi sen lopullisesta hyväksymisestä. Ehdotuksen hyväksyminen voi edellyttää yksinkertaista enemmistöä, ehdotonta enemmistöä tai määräenemmistöä.

Valvonnan suorittaa Portugalin tasavallan presidentti laissa säädetyssä määräajassa. Presidentti joko vahvistaa ehdotuksen tai käyttää veto-oikeuttaan.

Viimeksi mainitussa tapauksessa ehdotus palaa parlamentin toiseen käsittelyyn. Jos äänestystulos vahvistetaan tai ehdotukseen tehdään muutoksia,

ehdotus toimitetaan uudelleen presidentille vahvistettavaksi määräajan kuluessa. Presidentin tehtävänä on "vahvistaa lait, asetukset ja muut

sääntelyinstrumentit sekä määrätä ne julkaistaviksi ja allekirjoittaa kansainvälisten sopimusten hyväksymisestä annetut parlamentin päätöslauselmat ja muut hallituksen asetukset" (perustuslain 134 §:n b momentti).

Julkaiseminen: kun presidentti on vahvistanut säädöksen, uusi säädös julkaistaan Portugalin virallisessa lehdessä (*Diário da República*).

Hallituksen esitykseen perustuva säättämismenettely koostuu seuraavista päävaiheista:

Lainsäädäntöaloite: aloiteoikeus on ministeriöillä.

Lausuntovaihe: tässä vaiheessa ehdotuksen laatineen ministeriön on kuultava perustuslaissa ja muissa laeissa säädettyjä tahoja.

Alustava ja varsinainen käsittely: kun ehdotus on alustavasti hyväksytty, sitä tarkastellaan ja arvioidaan.

Hyväksyminen: vaikka kaikkien esitysten kohdalla ei edellytetä ministerineuvoston (*Conselho de Ministros*) hyväksyntää, se kuitenkin yleensä vahvistaa ehdotuksen.

Valvonta: "saatuaan hallituksen esityksen – – presidentin on 40 päivän kuluessa vahvistettava ehdotus tai käytettävä veto-oikeuttaan ja ilmoitettava hallitukselle kirjallisesti veto-oikeuden käyttöön johtaneet syyt" (perustuslain 136 §:n 4 momentti).

Julkaiseminen: vahvistettu säädös julkaistaan Portugalin virallisessa lehdessä.

7. Kansallisten oikeussääntöjen voimaantulo

"Laki tulee voimaan vasta sen jälkeen, kun se on julkaistu virallisessa lehdessä." "Lain julkaisun ja sen voimaantulon välinen aika säädetään kyseisessä laissa tai jos sitä ei ole säädetty, siitä on säädetävä erillisellä lailla" (siviililain 5 §).

Lain nro 74/98 (annettu 11. marraskuuta 1998) 2 §:ssä säädetään nykyisessä sanamuodossaan seuraavaa:

1. "Säädökset ja muut sisällöltään yleiset oikeussäännöt tulevat voimaan niissä säädetyssä määräajassa, mutta niiden voimassaoloaika ei voi alkaa niiden julkaisupäivästä."

2. "Jos erityistä voimaantulopäivää ei ole säädetty, edellä 1 momentissa tarkoitettu säädökset tulevat voimaan koko Portugalissa ja sen ulkopuolella viidentenä päivänä niiden julkaisemisesta."

4. "Edellä 2 momentissa tarkoitettu ajanjakso alkaa kulua sitä päivää seuraavasta päivästä, jona oikeussäännöt on julkaistu Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA:n ylläpitämällä verkkosivustolla."

8. Oikeusnormien ristiriitatilanteiden ratkaiseminen

Oikeusnormien ristiriitatilanteissa tärkein tehtävä on Portugalin perustuslakituomioistuimella. Se tutkii oikeussäännöt ja tarvittaessa julistaa ne Portugalin perustuslain tai siinä ilmenevien periaatteiden vastaisiksi.

Käsitellessään toimivaltansa piiriin kuuluvia asioita tuomioistuimet eivät saa soveltaa perustuslain tai siitä johdettujen periaatteiden vastaisia säännöksiä.

Kun tuomioistuimet arvioivat käsiteltävänä olevia tosiseikkoja, niiden on ratkaistava mahdolliset eri oikeussääntöjen väliset ristiriidat ja otettava huomioon

edellä mainittu normihierarkia. Tällöin tuomioistuinten on tarkasteltava oikeusjärjestystä yhtenä kokonaisuutena. Ne eivät saa hyväksyä etenkään loogisia tai

semanttisia puutteita tai epä johdonmukaisuutta. Niiden on punnittava sääntöjen laatimisen lähtökohtana olleita periaatteita ja menettelyn aikana vallitsevia olosuhteita. Niiden on edellytettävä aina tiettyä sanallista (vaikka epätäsmällisestikin ilmaistua) vastaavuutta valitun lähestymistavan kanssa ja oletettava,

että lainsäätäjät on valinnut "sopivimmat ratkaisut" ja "ilmaissut näkemyksensä asianmukaisesti" (perustuslain 9 §).

Kansainväliseen yksityisoikeuteen liittyviä lainvalintakysymyksiä käsitellään tietosivulla "Sovellettava lainsäädäntö".

Oikeudelliset tietokannat

Portugalin oikeudellisena tietokantana toimii [Digesto](#), jossa julkaistaan Portugalin virallinen lehti (*Diário da República*).

Digesto – yhdennetty oikeustietojärjestelmä

Oikeustietojärjestelmä Digesto perustettiin 31. joulukuuta 1992 annetulla ministerineuvoston päätöslauselmalla (*Resolução de Conselho de Ministros*) nro 48 /92. Se sisältää seuraavaa:

Portugalin virallisen lehden 1 ja 2 sarjassa julkaistut säädökset

maksutta saatavilla olevaa yksityiskohtaista ja ajantasaista oikeudellista tietoa, esimerkiksi

Portugalin virallisen lehden 1 sarjassa 5. lokakuuta 1910 lähtien julkaistujen säädösten sekä PCMLEX-keskustietokannassa käsiteltyjen, aiemmilta

vuosikymmeniltä peräisin olevien asiakirjojen sekä virallisen lehden 2 sarjassa julkaistujen säädösten voimassaoloajan, vaikutukset ja perustelut;

kaiken olennaisen tiedon, kuten valtuuttavat säännöt, määräykset, muutossäädökset, erilliset muutokset, sovellettavan EU:n oikeuden, budjettihallinnon keskusviraston (*Direção-Geral do Orçamento*) hallinnolliset suuntaviivat, oikeuskäytännön sekä yleiset työehtosopimukset;

mahdollisuuden käyttää kolmea muuta tietokantaa: LEGAÇOR – Azorien autonomisen alueen tietokanta, REGTRAB – työehtosopimusten erityistietokanta ja DGO–DOUT – budjettihallinnon lausunnotietokanta.

Tietokanta on yhteentoimiva oikeusministeriön (*Ministério da Justiça*) oikeudellisten tietokantojen, tasavallan syyttäjälaitoksen (*Procuradoria-Geral da República*) tietokantojen ja parlamentin (*Assembleia da República*) tietokantojen kanssa. Näihin pääsee parlamentaarista toimintaa koskevan AP-tietokannan (*Atividade Parlamentar*) välityksellä. Sen kautta voi tutustua tärkeimpien tuomioistuinten oikeuskäytäntöön, syyttäjälaitoksen lausuntoihin ja lainsäädännön valmisteluun säädösehdotuksen antamisesta aina säädöksen julkaisemiseen asti.

Sähköinen virallinen lehti (*Diário da República Eletrónico, DRE*)

Portugalin virallinen lehti (*Diário da República*) on 16. joulukuuta 2016 annetun lain tasoisen asetuksen nro 83/2016 mukaisesti ainoastaan sähköisesti julkaistava yleisesti saatavilla oleva maksuton julkinen palvelu. Tästä julkisesta palvelusta huolehtii Imprensa Nacional-Casa da Moeda, S.A. (INCM), joka julkaisee virallista lehteä verkkosivuillaan. Yleinen maksuton käyttöoikeus käsittää mahdollisuuden tulostaa, arkistoida, hakea ja tutustua virallisen lehden 1 ja 2 sarjassa julkaistujen säädösten sisältöön sähköisesti.

Sähköinen virallinen lehti käsittää seuraavat palvelut:

säädöstekstit, jotka on julkaistava virallisessa lehdessä perustuslain ja muun lainsäädännön nojalla (erityisesti 11. heinäkuuta 2014 annetulla lailla nro 43 /2014 muutetun ja uudelleen julkaistun, 11. marraskuuta 1998 annetun lain nro 74/98 nojalla);

työkalun, jonka avulla voi tutustua oikeusjärjestykseen sisältyvien säädösten konsolidoitujen versioiden (joilla ei ole todistusvoimaa) sisältöön;

oikeusalan termien käännöstyökalun;

hakusanoihin perustuvan virallisessa lehdessä julkaistujen säädösten hakutyökalun;

asianmukaisesti käsitellyt ja luokitellut oikeudelliset tiedot;

linkit täydentäviin alakohtaisiin tietokantoihin, erityisesti oikeuskäytäntöön, EU-oikeuteen, hallinnon ohjeisiin ja oikeuskirjallisuuteen;

virallisen lehden 1 ja 2 sarjan hakemistojen toimituksen tilaajille maksutta sähköpostitse.

Linkkejä

[Portugalin virallinen lehti](#)

Päivitetty viimeksi: 13/09/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Näiden sivujen kansallisesta sisällöstä vastaavat jäsenvaltiot päivittävät parhaillaan sivuja Britannian EU-erosta johtuvien muutosten vuoksi. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.